

SZEKELY-UDVARHELY

1848-AS FÜGGETLENSÉGI POLITIKAI SZEKELY UJSÁG

Megjelen hetenként kétszer: csütörtökön és vasárnap.

Előfizetési ára helyben házhoz hordva, vagy vidékre postán küldve: egész évre 10 K, félévre 5 K, negyedévre 2 K 50 fillér. Külföldre egész évre 12 K. — M. kir. postatakarékpénzlári csekk- és kliring 10,489 sz. — Helyközi telefon 15. sz.

Mindenféle díjak Székelyudvarhelyt előre fizetendőek.

FELELOS SZERKESZTŐ:

BETEGH PÁL

LAPTULAJDONOS.

Szerkesztőség és kiadóhivatal: Székelyudvarhely, Kossuth-utca 31. szám, hova az előfizetések, kéziratok és hirdetések küldendőek. Kéziratokat vissza nem adunk. — Hivatalos hirdetések 100 szóig szavankint 6, azon felül 4 fillér, magán hirdetések négyzet em 8 fillér, többszöri közlésnél 6 fillér. — Nyilt-tér sora 1 korona

A székely-ügy — és egyebek.

— Teendőink vármegyénk s általában a székelység állapotának javítása körül. —

Írta: *Gálffy Ignác.*

A földbirtoknak, a földművelésnek nincs oly süritő hatása, mint amilyen-nel az ipari, kereskedelmi, forgalmi vállalkozás bír. Ezek pedig tulnyomólag magyar és német kézben lévén, hatásuk úgy irányítható, hogy abból a barátságos indulatu elem vegye ki a részét. És itt a dolgosabb, munkabíróbb elem is számba jö és ez tisztán a magyarság javára dönti el a mérleget. Igaz, hogy e miatt jó kereset reményében és azt meg is találván, a magyarság Romániába való kivándorlása is következik. Ez utóbbit most már ellensúlyozza a népek lelkeben élő antagónizmus.

Az erdélyi ipartelepek vonzó ereje még a más vidéki magyarságra is vonzó erővel bír és még az Alföldről s más helyről is jönnek ide magyar elemek, akik a magyar nép nagy tömegének ismeretét hozzák magukkal és önérzetet, amellyel az elcsüggedő erdélyi magyar lelkét bátorsággal, a győzelem tudatával töltik el. Ez a vonzó erő hatalmas. Erősebb mint a főváros vonzó ereje, bár különösen Udvarhelyszékből igen sok székely megy fel Budapestre és keresi a könnyebb és vigabb életet. Épen az lesz a mi törekvésünk, hogy népünknek ezt a betegségét gyógyítsuk meg.

Megállapíthatjuk mégis, hogy az erdélyi részek magyarságát az itt levő és barátságos indulatu süritő pontok vonzó ereje a főváros vonzó erejével szemben diadalmasan megvédelmezi és magyar népünk feleslegét itt tartja, ebből ered a magyarság fokozatos fejlődése.

Ellenben a szomszéd és a fennedülés igen szép fokán álló Románia nagy városainak és székvárosának: Bukarestnek hatását a román ajkuakra nézve nem ellensúlyozhatja. Nem, mert ha átlag nagyobb is a mi románságunk gazdasági miveltése, mint a romániai románságé, a lelkekben feltámadt vágyak innen oda üldözik és a kivándorlási statisztika nyomán megállapíthatjuk a román elem oda kiszivárgását. Ez reánk veszteség, mert munkás kéz vesz el, de nem lehet meggátolni, mivel az ember mozgását ép úgy nem lehet meggátolni, mint nem tilthatjuk meg az Oltnak, hogy ne vigye ki magával a Kárpátok ölen született árját Románia síkjain át idegen világba. De ez a kiszivárgás másik eszköze, hogy a magyarság népe még nagyobb jelentőségre és számra emelkedik.

Ezekben reá is mutattunk a magyarság arányszámának emelkedését szülő okokra és ha akarjuk azt fokozni, itt kell a munkát megragadni.

Fejleszteni a kulturát.

Szervezni az ipari, kereskedelmi és gazdasági élet minden ágát.

Előmozdítani a közlekedés intézményeinek jóságát és szaporodását.

Jól szervezett hitelintézetek összeműködő hálózata által támogatni, függetleníteni a vállalkozást ellenséges tőke ellenében.

Lehető tükéletessé tenni a közegészségügyet.

Minta közigazgatást létesíteni falun és városban egyaránt.

A magyar nép nagymértékben tolul a városokba és innen van a városok felduzzadó magyarságának örvendetes gyarapodása. Amde a városok halandósága igen nagy s így a jelen viszonyok mellett, a városok a magyarság temetői gyanánt tekinthetők, ha a születések által nem szaporodnak.

Igy van ez Székelyudvarhelyen, a hol a népesség ugyan rendkívül szaporodott, majdnem megkétszereződött az alkotmány helyrcálítása óta, de mi azt nagyon jól tudjuk, hogy a hozzácsallakozás és beköltözés által történt és a statisztika kimutatja, hogy Székelyudvarhelyen többen haltak el, mint születtek, tehát inkább temető, mint bölcső ez a város és többé-kevésbé ugyanaz áll Marosvásárhelyre és még több városra is.

Mi a Székely Nemzeti Alap működése alapjául az erdélyi városokat szántuk. Ezeknek alapját elég erősnek hittük, hogy megbirja azt a nagy épületet, amit itt emelni akarunk és hiszem, hogy az Isten segítségével meg is csináljuk, azonban az elhivatottaknak meg kell fogni a dolog végét és segíteni kell a fő bajokon.

Ki fogom mutatni, hogy a közmiveldési, közegészségi, közgazdasági bajok gyógyítása egészségessé teszi a várost és ki fogom mutatni, hogy nemzeti szempontból nagyobb, igen nagy gondot kell fordítani a falu gondozására, mert nem messze az idő, a mikor a megbomlott néplélek kártevésai között fel fog kiáltani a nemzeti politika és az erkölcsi vágy itt is: „vissza a faluba“ . . .

Azt hiszem, hogy az én szeretett szülő városom és szülővármegyém, ha nem a legerősebb törvényhatósága is az erdélyi részeknek, mint a legtisztább magyar vidék, meg fogja tudni alkotni azt a szervezetet, amellyel az ide gravitáló összes községeket oly módon szervezi, hogy a fenn kijelölt cél elérettségük. Ha anyagi erőnk nem is nagy, annyi lesz, a mennyi a kezdethez kell és ki fogunk találni oly rendszert, amellyel megszázszorozzuk gyenge erőinket.

Segítsen erre a magyarok nagy Istene . . .

Az élvezett jót a székely ha csak teheti kamatostul visszafizeti.

Simon Péter.

Tizezer nincs, — de a teher meg van.

Székelyudvarhely város képviselőtestülete e hó 14-én rendkívüli közgyűlést tartott és a közvetlenül érdekelt tanácsi tagok javaslatára — véglegesen eldöntötte, hogy a városi tisztviselőket a B) táblázat szerint fizessék. Ezzel a várost, mint erkölcsi testületet megkárosították évi 5-6000K készpénzzel mely az egyedül méltányos, jogos alapon — a C) táblázat mellett megillette volna. Jelen-tekénnyer megkárosították a kisebb fizetésű tisztviselőket, is másfelől pedig fogyasztási és italadók alakjában egyenesen százezer koronára tehető felesleges terhet zudítottak a város közönségére az amugyis eléggé drága életben.

Minket vád nem terhel. A „Székely-Udvarhely“ hasábjain többször felszólaltunk, sőt az e hó 14-iki közgyűlésen is felelős szerkesztőnk egyenesen óvást emelt a C) táblázat szerint fennmaradt és a város közönségét, valamint a kisebb tisztviselőket megillető, mintegy tizezer korona rögtöni kiszítása ellen. Nem a mi hibánk, hogy szávaink pusztába veszttek és a képviselőtestület tagjai közül senki sem állott fel a város védelmére, az egyedül jogos és méltányos álláspont támogatására, mivel — úgy látszik — a veszélyt nem látták a maga valóságában.

A kisebb tisztviselők uton-utfélen panaszkodnak, de a vezetőség, a felebbvalóktól való félelmükben akcióba lépni nem mernek, nem tudnak. E miatt a város közönsége is szenved, huzza az igát, melyet léptenyomon a nyakába akasztanak.

A kisebb tisztviselők ugyan felebbezessel éltek a belügyi miniszteriumhoz. Héderváry gróf nem intézte el a statisztikai adatok végleges megállapítása nélkül. Most pedig az új kormány nál — úgy látszik — sikeresebb volt a kijárás a magasabb fizetésű tisztviselők javára és a város határozott kárára.

Még egy forum van. A közigazgatási biróság, melynek pártatlanságában és megközelíthetlenségében bizva, remélhető, hogy legalább jövőre C) táblázat szerint való fizetési kulcsot fogja elrendelni.

A kisebb tisztviselők tehát álljanak talpra, tegyék meg panaszukat. A város közönsége pedig e panaszt a minél tömegesebb aláírásával támogassa.

Ha elhagyjuk magunkat, ha gyámoltalankodunk: elpusztul, tönkre megy e város és lakossága. A teherviselő polgárság kivándorol. Ha nem segítünk mi magunkon, akkor a jó Isten is elhagy bennünket.

A belügyminiszter szintén elismeri, hogy (a legnagyobb erőfeszítéssel összeszedett) tizezer lélek helyett csak 9928 lélekszám van felvéve, de mert a kellően fel nem világosított, tévedésben levő képviselőtestület is úgy akarta, hát „méltányosságból“ helyben hagyta a tizezres lakossággal járó terheket. Így történt meg aztán, hogy tizezer nem volt és nincs is de a teher már meg van . . .

Ezt a kérdést napirendről levenni nem szabad. Foglalkozni kell vele, mert a kép-

viselőtestület tagjai legnagyobb részben ma sincsenek tisztában a B) és C) táblázat előnyeivel s azok messze kiható hatásaival. Ez az egyedüli mentés. Más nem lehet.

A tanács tagjai mindnyájan érdekelt felek Nekik a B) táblázat minden uton-módon való elfogadtatása állott érdekükben, mert az ő fizetésük már a C) táblázatot nemcsak elérte, hanem felül is haladta; e szerint tehát másképp pénzhez, magasabb fizetési fokozathoz nem juthattak volna az államsegélyből. Azonban a miniszteri osztályozás szerint ez jogosan ma sem illeti és így ha a város közönségére előnyösebb C) szerint történnék — legalább jövőre — a felosztás, akkor sem érné őket, sem másokat sérelem. Ez a tényállás. E mellett pedig megállni, ezért küzdeni, minden egyes városi polgárnak érdeke, kötelessége.

Egyelőre ezeket kívántuk elmondani a város közönségének tájékoztatására és a további teendők elszavaként.

Három temetés.

Két igazi magyar és egy tősgyökeres székely hunyta le szempilláit örökre, akikben nemcsak övéik, hanem a becületés hazafiság is nagy veszteséget szenvedett.

Bayler Kalmán kir. ítélőtáblai bírót 43 éves korában döntötte sirba súlyos betegsége. Nején: **Kováry** Elzán kívül négy apró gyermeke s kiterjedt rokonsága gyászolja. Hült porait Marosvásárhelyről Debrecenbe szállították és ott helyezték nyugovóra a családi sírboltba a hó 12-én. A székelyudvarhelyi kir. törvényszék részéről Dr. **Haan** Béla elnök vezetésével Dr. **Szepesy** József és **Nagy** Kalmán törvényszéki bírákból álló küldöttség vett részt a korán elhunyt kiváló táblabíró, pár hó előtt még a székelyudvarhelyi törvényszék elnökének temetésén. Méltó helyére: Debrecenbe szállították az erős lelkű magyart, ki önálló, független érzelmeinek bátor interpretátora is volt. Mikor egyik választási hadjáratban ugyanis magához hívatta a főispán és a munkapárt mellé szerette volna támogatónak megnyerni, így szólt:

— Én a kir. törvényszék elnöke vagyok. Pártatlan és befolyásolhatlan, amilyennek a független bírói kart tekintem. Senkinek a politikai meggyőződését befolyásolni nem kívánom és nem is fogom. Ha tudom, hogy ezért hivat méltóságod, akkor el sem jöttem volna. Sarkon fordult és a csudálkozó főispánt otthagya...

Ez a néhány szó **Bayler** Kalmán lelkületét, ideális bírói függetlenségét eléggé jellemzi és valóban méltó e jeles hazánkfia arra, hogy emlékét szívünkbe zárva, megőrizzük.

* * *

Könyeink még fel sem száradhattak, ismét egy másik erős magyar elmúlásán búsulhatunk. Borosjenői **Rontsik** Sándor volt szolgabíró, m. kir. pénzügyi titkár végezte be 66-ik életévét Székelyudvarhelyt. Kuruc lélek, magyar szív lakott benne. Felesége szül. Bicskei és Császári **Komorócsy** Ilona, valamint nevelt gyermekei: **Érey** Olga és **Árpád** s előkelő rokonság gyászolja. Temetése vasárnap, a hó 12-én általános nagy részvét mellett történt meg a székelyudvarhelyi ref. temetőben.

A harmadik temetés szintén vasárnap délután volt Székelyudvarhelyt. **Ferenczy** István polgártársunkat helyezték örök pihenőre ugyancsak a ref. sírkertben. Az egyszerű polgár temetésén megnyilvánult óriási részvét igazolta, hogy mily széleskörű összeköttetése, népszerűsége volt **Ferenczy**nek, ki mint a „Korona” vendéglő tulajdonosa, törvényhatósági bizottsági, városi képviselőtestületi, ref. egyház keblbi tanácsi, Zálogkölcson intézeti igazgatósági, Hitelszövetkezeti felügy. biz. és Polgári önképzőköri választm. tag vett részt közéletünkben. Ezekre menő

közönség kísérete utolsó útjára. Halálát felesége sz. Szabados Katalin és négy kiskorú gyermeke, valamint igen széleskörű rokonság gyászolja. Természetes székely észjárásu, önálló gondolkodásu férfi volt. Halála nagy veszteség polgárságunkra.

A tb. tiszti ügyészek magánmunkálatai.

A belügyminiszter egy adott esetből kifolyólag 8684—1912. sz. alatt S. vármegye árvaszékének elnökéhez e tárgyban a következő rendeletet intézte:

Folyó 1912. évi január hó 14-én kelt felterjesztésében dr. N. Z. ügyvéd, mint vármegyei tiszteletbeli tiszti ügyész jelentése kapcsán arra nézve kért az Elnök ur tájékoztatást, hogy a tiszteletbeli tiszti ügyész:

1. vállalhat-e magánfélől megbízást a saját árvaszékének illetékessége alá tartozó kiskorú és gondnokolt elleni peren kívüli ügyekben?

2. vállalhat-e a sértett magánfélől megbízást büntügyekben kiskorú és gondnokolt ellen?

3. vállalhat-e magánfélől megbízást kiskorú, vagy gondnokolt ellen abban az esetben, mikor ezek mellett pertársként nagykorú szerepel?

4. vihet-e pert kiskorú vagy gondnokolt érdekében kiskorú, vagy gondnokolt ellen?

Ezen előterjesztése csatolmányait vizsgálva, mindenekelőtt hangsúlyozni kívánom hogy tiszti ügyész az 1877. XX. t. c. 179. szakaszának negyedik bekezdése értelmében a kiskorú vagy gondnokolt érdekeinek képviselőre is hivatott lévén, ezekkel szemben magánfel részéről való megbízatása az idézett szakaszban körülírt ügyészi hivatásával hozná őt összeült özsébe és pedig a 128000—1902. B. M. sz. „Gy. K. Sz.” 95. szakasza értelmében is, mely szerint minden oly határozatot, mely a kiskorú vagy gondnokolt érdekeit sérti, a tiszti ügyész felelőssel megtagadni köteles.

Ehhez járul az idézett szabályzat 100. szakaszának azon rendelkezése, hogy a tiszti ügyész a saját árvaszékének illetékessége alá tartozó kiskorú vagy gondnokolt ellen pert nem folytathat és hogy magánmeghatalmazás alapján senkit sem képviselhet, annak a gyámhatóságnak eljárása alá tartozó ügyekben, amely gyámhatóságnak ügyésze.

Ez utóbbi szakasz bár nem kifejezetten, de kétségtelenül azzal a céllal szól a magánügyködés szempontjából a tiszti ügyészekről, hogy azok magán meghatalmazás alapján a kiskorú vagy gondnokolt érdekeivel szemben fel ne lépjenek.

Mint hogy pedig a 125.000—1902. B. M. sz. „V. Ü. Sz.” 24. és 25. szakassza és a 128.000—1902. B. M. sz. „Gy. Ü. Sz.” 4. cime alatt foglaltak értelmében a tiszteletbeli tiszti ügyészek jogaik és kötelességeik szempontjából teljes azonos elbírálás alá esnek, mint a tiszti ügyészek (l. B. K. 1910. évi. 490. l.), ennél fogva egyáltalán nem tartom megengedhetőnek, hogy tiszteletbeli tiszti ügyészek a gondnokoltak vagy kiskorúak ellen magánmeghatalmazás alapján akár perenkívül, akár peres, vagy hűnygyekben eljárjanak.

Ami végül dr. N. Z. tiszteletbeli tiszti ügyésznek azon panaszát illeti, hogy a tiszti ügyészség több esetben mellőzi a tiszteletbeli tiszti ügyész helyettesítési megbízását, felhívom az Elnök ur figyelmét arra, hogy tekintettel a többször hivatkozott gyámügyi szabályzat 92. szakaszának az ügyvédi költiségeknél méltányosabb költség megállapítását illető rendelkezésére, az árvaszék a kiskorúak és gondnokoltak érdekét tartsa szem előtt az esetre is, midőn a tiszti ügyész az 1877. XX. t.-c. 179. szakasz végpontja alapján a kiskorúak vagy gondnokoltak ügyében személyesen nem járhatván el, erre a tiszteletbeli tiszti ügyészeknek adatik meg a közvetlen meghatalmazás. („A vármegye.”)

Székely iparfejlesztés.

Irta: László Gyula.

A székelység érdeklődése egy ipari kirendeltség f. állítását kérte, amely itt él közöttünk s amely azt csinálja, a mit helyenként a szükség diktál. A sablonossághoz való ragaszkodás nélkül úgy csinálja, a hogy a viszonyok megengedik és nem hagyja abban, hanem rajta tartja kezét minden dologon az öntudatoság és a maga lábán való járás fölemelkedéséig. Azt a kirendeltséget kéri a székelység, amely valóképpen megkelt volna előzve a földmivelésügyi kirendeltséget, amely a vámháboru s jó ideig vasuthiány miatt az iparnak okozott súlyos károkat pótolja.

Az ipari képzés terén egyfelől a szakiskolákkal, másfelől az inas elhelyezéssel jelentős eredményeket értünk el, de mi haszna, hogyha a székely iparos ifjuság zöme, éppen az intelligensebb s a szakképzettebb elem a helyi iparalapításoknak és iparpártolásnak kezdetlegessége miatt idegenbe kénytelen boldogulását keresni.

Az életviszonyok megdrágultak a Székelyföldön is. E nagy drágassággal nem állanak arányban a kereseti viszonyok. Ijesztő mértékben növekedik az eltartottak száma. Ha nem adatik mód hogy városon és falun a nép többet keressen akkor a nagyobbodó drágasággal megküzdeni nem fog tudni a tömeg szegénység. A most folyó erdőüzemeink belátható időn belül való megszűnése egyenesen katasztrófával fenyeget.

Én nem gondolok s mások sem gondolnak arra, hogy a kormányzati akció megakad csupán a háziipar csendes fejlesztésében. Hiszen Sztéryny József még 1905-ben megírta, hogy a Székelyföldön a háziipar kifejlesztése a produktív gyáripar keletkezésének kell alapját képezze. A vég cél tehát az, hogy a tömeg képzett munkáskezdeknek felfedezése és összetartása a tőkét és a vállalkozást nagyobb ipari alapításokra serkentse. Az ipari kirendeltségnek így az a feladat is jutna, hogy vidékenként különböző szakmákban az ipari munkástömegeket számon tartsa s a vállalkozásoknak ebbeli számításait eleve realizálja, esetleg módjával föl is hívja reá.

Az országos hitelszövetkezet közreműködését hálásan fogadjuk, ebbeli ténykedésére majd sor kerül. De nem az elején, hanem sorozatosan igen sok akadálnak elhárítása után. Sőt nem is hangoztatnám a szövetkezeti eszmét egy darab ideig. Nem azért, mert a nép önként nem megy bele. Akadni fognak ugyan emberek, akik kapni fognak rajta, de nem az ipar kedvéért, amihez nem értenek, hanem az igazgatósági és könyvelői dotációért. Ezzel a körülménnyel számolni kell, hogyha az akció sikerét kezdettől fogva biztosítani akarjuk. A Székelyföldön még ma olyan háziipari cikkeket tömegesen nem állítanak elő, amely az üzleti kezelést megbirná. A kik piacosabb cikkeket készítenek, azok a háztól eltudnak adni tiz annyit is. Például a korondiak, kiktől a diszedényeket vásároló szekeresek még a kemencében megveszik.

A háziiparnak legnagyobb baja most az anyagihiány, e miatt hanyatlak. Haralyon ez előtt husz évvel 150 kádár volt, most alig van 15. Alsóbölkényben már nagy tölgyfa hordót nem is készítenek, néhány kézi veder és apró hordócska az összes produktumuk. A mezőségi tavak lecsapolása a sásfonó háziiparosokat megsemmisüléssel fenyegeti stb. Haraly mögött fekszenek a milliókat jövedelmező erdők, Alsóbölkény fölött terül el a hatalmas görgényi kincstári erdőség s a benne lakó népnek még sincs meg a csekélyke fája, hogy a mesterségét folytathassa. A piacokról kiszorították, a helyi piacokra most topánfalvi oláhok járnak faedényekkel. A közelebbi országos vásáron Ma-

rosvásárhelyt 18 faedénnyel megrakott oláh szekér volt s nem volt egyetlen székely sem.

A székely ifjuság szolgálatára bédorog ki a nagy világba, az oláh ifjuság (leány és fiú) a szász gyári iparban foglalkozik ezrével, céltudatosan s az öntudatnak kifomálódó és fenyegető jeleivel.

Ezek azok a dolgok, amit gyülekezéssel és elvi szempontokkal elintézni nem lehet, a hol csak a Hieronimusz intése: „utbaigazítás, bizonyos akadályoknak elhárítása, bizonyos dolgoknak kijárása“ segíthet.

A tanfolyamokat sem szorgatnám a Székelyföldön, csak ott csinálnám, ahol maga a nép kívánja, ahol a nép arra megértett. A sok félsiker és még több sikertelenség csökkentette a tanfolyamok értékét. Én egy-egy szakmabeli mesterembert állandósítanék a falukban és megbíznám, hogy ahány embert ki képez a piacosabb cikkek készítésére, ugyanannyi esetben, vagy fejenként bizonyos prémiumot kap. Így reális számítással céltudatos munkát végeznék. Az a bizonyos mesterember lehetne idővel a piacos árak összegyűjtője és értékesítője. Az ifjuságot (leányt és fiút) gyáripari munkára terelném, közeli és távolabbi vidékekre, hogy lasson, a szeme is megnyíljon, az állandó ipari munkába is beleszokjék.

Bizonyosan több pénzt szerez, mint a szolgálattal és ha erről meggyőződik, hát akkor ritkábban megy cselednek. Hogyha pedig visszatér a falujába, akkor nem hagyja abba, hanem folytatja, tökéletesíti a falu háziiparát.

Az akció kivételének részletei változhatnak, módosulhatnak, mindenképp azonban a helyi kivételes közállapotok és viszonyok kell, hogy irányadóul szolgáljanak, helyben gyökerező intézmény állandó és következetes munkássága mellett.

Nem hallgathatom el végül, hogy az ipari kirendeltségnek, az uttörő munkában már előrehaladott földmivelésügyi kirendeltséggel, ahol lehet együttesen, mindenesetre azonban együttműködéssel, a már jórészt kiépített falusi néptársadalom segítségével kell működnie. A székely nép megmentésének kérdése különben is kizárja az egy célra törekvő gazdasági tényezők különvállását, kizárja különösen a jelen esetben, amikor a bárhol, bárki által jól végzett munka kölcsönösen kiegészíti és erősíti egymásnak a sikerét.

A kereskedelemügyi miniszter újabb akciójának első cselekvése a közvélemény nézete szerint a székely ipari kirendeltség szervezésével kell kezdődjön.

HIREK.

— **A politikai helyzet** ismét válságossá vált. Lukács László miniszterelnökkel Justh Gyula nem tudott megegyezésre jutni. A függetlenségi vezérek a miniszterelnök választójogi tervezetét elfogadhatatlannak nyilvánították. A pártok tagjaikat értekezletre hívták.

— **Középiskolai érettségi biztosok.** Zichy János vallás- és közoktatásügyi miniszter a székelyudvarhelyi ref. kollegiumhoz kormányképviselőnek Fejes Áron nagyenyedi református tanítóképző-intézeti igazgatót, a segesvári ág. ev. főgimnáziumhoz Nosz Gusztáv nagyváradi áll. főreáliskolai és a kolozsvári unitárius főgimnáziumhoz Dr Vass Miklós kaposvári áll. főgimnáziumi tanárt küldötte ki. Mind a három kormánybiztos Székelyudvarhely város közönsége előtt nagyrabecsült egyéniség s így örömmünkre szolgál, hogy a kitüntetés számba menő megbízatásukról hírt adhatunk.

— **A fagyos szentek** ha épen havat nem is hoztak, azért még sem volt az időjárás kedvező. Szervác vasárnap megjárta, de már Pongrác hétfőn délután fél öt órakor dió nagyságu jégesőt hozott. Szerencsére esővel

vegyesen és alig öt percig hullott, mert az így is betört ablakokon kívül, iszonyu károkat okozott volna. Bonifác már szelidebb hűrokat pengetett. A hűvös északi széllel beérte.

— **Kitüntetett falusi jegyző.** A király Hegyi Zsigmond bögözi nyugalmazott körjegyzőnek sok éven át kifejtett buzgó szolgálata elismerésül az arany érdemkeresztet adományozta. Hegyi Zsigmond eredeti székely ember volt első pillanattól kezdve és ma is az maradt. Székely voltát a ruházatában épen úgy, mint egyszerű életében megtartotta. A székely jegyzők igazi személyesítője volt minden oldalról. Az urhatnomság soha sem bántotta és mégis oly általános tisztelet, szeretet vette körül, mint igen keveset a kényes jegyzői pályán. A nép ma is bizalommal fordul hozzá és Hegyi Zsigmond székely testvéri jóindulattal segít ügyes-bajos dolgaikban. A királyi kitüntetést méltán megérdemelte s mi őszintén kívánjuk, hogy becsületes közéleti működésének e fényes jutalmát minél tovább élvezze.

— **Hanyatlás előtt.** Nem tudjuk mi okból, kinek a szakvéleménye alapján, de felmerült az a kérdés, hogy az állami faiskolát Székelyudvarhelyről Dicsőszentmártonba áthelyezzék. Ez a Székelyföld természetes központjának: Székelyudvarhelynek és az anyavármegyének hanyatlását jelentené. Ilyen célzata pedig Serényi Béla gróf földmivelésügyi miniszternek nem lehet. Ennek megtörténnie nem szabad. Eltekintve, hogy a vármegye gyümölcsenyésztését nagy mértékben veszélyezteti, semmi sem indokolhatja a mi mellőzésünk árán Dicsőszentmártonnak a Székelyföld fölé tolását. Inkább azon kellene működnie a földmivelésügyi miniszter, hogy az eddigi faiskolát Székelyudvarhelyt minél szélesebb alapokra kiterjessze. Kezelését állami szakértő gyümölcsenkészítésre bizza oly feladattal, hogy az amugyis szegény népnek csak belső telkein, hanem a mezőn, utak mentén és még az erdős legelők alkalmas helyein is gyakorolja a nemes fajú gyümölcsstermelést, melyre Udvarhelyvármegye területe első helyen alkalmas. Nem visszafelvezést, hanem elősegítést kérünk és várunk tehát Serényi Béla gróf földmivelésügyi minisztertől, aki eddigi működésével is beigazolta gazdasági ügyeink iránt való meleg szeretetét. Ugy a vármegyei gazdasági, mint a méhészeti egyesület rámutatott az állami faiskola áttelepítéséből származó veszélyekre. Hisszük, hogy a földmivelésügyi miniszter a semmiképp nem helyeseltető tervet megváltoztatja és az állami faiskolát a jelzett irányban kifejleszti, mert nemzeti szükséglet a székelység erősítése minden téren. Gyengítése pedig bűn a haza ellen.

— **Kinevezés.** A földmivelésügyi miniszter Háger Gyula szépsiszentgyörgyi erdőmérnököt a székelyudvarhelyi állami erdőhivatalhoz erdőgondnoknak nevezte ki.

— **Kedvezmény a dalegyleti tagoknak.** A „Székelyudvarhelyi Székely dalegylet“ ez uton is tudomására hozza az érdeklődő közönségnek, hogy folyó évi június végén és július első napjaiban Budapesten az ország összes dalegyleti versenyt tartanak, amely a maga nagy arányaival bizonyára egyike lesz a legjelentősebb művészeti eseménynek. Ezen az országos dalversenyen az egyes dalárdáknak nemcsak a működő tagjai, hanem a pártoló tagok és ezek családtagjai is résztvehetnek, sőt a vasuti viteldíjakban, a budapesti elszállásolásban és az egyes hangversenyek díjaiban is kedvezményekhez jutnak. Évégelt azonban előre jelentkezniök kell s ezt a bejelentést az egyes dalárdáknak legkésőbb folyó évi május 25-ig az országos dalszövetséghez meg kell tenniük. Erre való tekintettel fölkérjük a résztvevni akarókat, hogy *e hó 22-ikéig* dalegyletünk titkárnál, Nagy Pál vármegyei árvaszéki iktatónál jelentkezzenek, mert későbbi jelentkezés esetére a kedvezményekben nem részesülnek.

— **Házépítés.** A város tulajdonát képező Bem-utcai házakat lebontják és újra építik a régi vágóhid telken. A házanyagok elszállítására és felépítésére e hó 30-ikáig lehet pályázni a városi tanácsnál.

— **Pályázat.** A székelyudvarhelyi pénzügyigazgatóságnál betöltendő irodavezetői állásra pályázat van hirdetve két hetes határidővel.

— **Felhívás a vármegye összes tanítóhoz.** Az udvarhelyvármegyei tanítóegyesület székelyudvarhelyi fiókköre május 21-én (kedden) Székelyudvarhelyen, az állami fiúiskolában a tanítói fizetésrendezés tárgyában gyűlést tart, amelyre meghívja a vármegye minden tanítóját, hogy a tanítószög tömeges felvonulásával demonstráljon a maga igazsága mellett. A gyűlés elnöke: Hetser Kálmán, a fizetésügy előadója: Rozsonday István lesz. A gyűlés kezdete délelőtt fél tíz órakor. Az előkészítő bizottság ez uton is kéri a tanítószögöt, hogy tekintet nélkül a járaskör szerint való hová tartozandóságra, a gyűlésen kivétel nélkül jelenjenek meg.

— **Városi közgyűlés.** A képviselőtestület kedden rendkívüli közgyűlést tartott, melyen Gotthárd polgármester megemlékezett Ferenczy István képviselő elhunytáról és indítványára a közgyűlés jegyzőkönyvi részvételt nyilvánította s erről az özvegyet értesíteni fogják. Napirend előtt Gáspár Balázs az utcák öntözését és a városi uszoda ügyét tette szóvá. Ezekben a polgármester megnyugtató válaszokat adott. Azután a tanács előterjesztése alapján nagy többséggel kimondották, hogy az 1909—1912. évi állami segély a B) táblázat szerint felosztják és a kamatokból adnak három tiszviselőnek is pár száz koronát. A rögtöni kiosztás ellen egyedül Betegh Pál szólalt fel a lapunk más helyén ismertetett indokok alapján. Azonban Soó Domokos I. tanácsos, Soó Gáspár, Dr Pál Ernő tiszti ügyész mindnyájan a tanács javaslatát pártolták s így az határozattá is vált. Az állami adókkal a helyi vasúti átlomás világítására vonatkozó szerződést jóváhagyva, néhány lényegtelenebb ügy letárgyalása után, a közgyűlés véget ért.

— **Műsoros estély szombaton.** A székelyudvarhelyi kerületi tanári kör a tanárok özvegyeit és árváit segítő országos egyesület javára e hó 18-án (szombaton) este 8 órakor a Budapest-szálló színháztermében táncmulatsággal kapcsolatos műsoros estélyt rendez. A műsor 6 pontból áll. Közreműködnek: Fernengel Irénke, Dézsy Lajos, Gál Imre, Gál Mihály, György Ferenc, Haáz Rezső, Horváth József, Dr Kovácsy László, Kabdebó József, Dr Nagy Elek, Nagy János, Novák Ernő, Pál Sándor, Sprencz Rezső, Szabó Antal, Szentpétery Ferenc, Z. Sebess József a három középiskola ének- és zenekara 180 taggal Dobó Zoltán vezetésével. Dr Kolozsváry Bálint egyetemi tanár, Dr Jodál Gáborné, Dr Csányi Aurél, Salamon Béla, Nagy Elemér és Fülöp Erzsike. A mulatság iránt élénk érdeklődés nyilvánul s hisszük, hogy a szép és nemes célra közönségünk meghzza áldozati filléreit.

— **Hidak építése.** Leichtner Gyula a vármegyei államépítészeti hivatal főnöke június hó 7-iki határidővel a héjjasfalva—csikgyimesi állami közuton levő három műtárgy felszerkezetének biztosítására árlejtést hirdetett. Bővebb tájékozást a nevezett hivatal nyújt az érdeklődőknek.

— **Orbán Balázs báró örökségét** a híres Szejké-fürdőt országszerte tárgyalja a sajtó, beszéli a közönség. Mindenki szeretettel, bizalommal fogadta az eszmét, hogy a pártatlan gyógyhatású, regényes fekvésű helyen a Tanítók Fürdője, valamint a kisbaconi Uzonkán a Tannalók Nyaraló Telepe létesüljön. Az alapítók minap gyűlést tartottak és elhatározták, hogy tekintettel az országos érdeklődésre a részvénytársaság formális megalakítását ezuttal még nem mondják ki, hanem a tekintélyes számú részvényjegyzések főtartása mellett tovább folytatják az aláírások gyűjtését. Ezt Gyerkes Mihály áll. isk. igazgató, mint ügyvezető tudomásul vette és az új alapítást a napokban szervezni fogja. Addig is a hét egyik arra alkalmas napján a fürdőt megnyitják. A Tanítók fürdője — a széleskörű érdeklődést tekintve — a nyár folyamán bizonyára létesülni fog, mert a kellő számú részvényjegyzésre biztos kilátás van.

— **Olcso és szép kiadású róm. kath. imakönyvek** színes képekkel díszítve, a győri és pécsi egyházmegyei hatóság engedélyezésével, gyönyörű választékban kaphatók Betegh Pál könyv-, zenemű-, papíros-, író- és rajzszerületében Székelyudvarhelyt, Kossuth-utca 31. sz. alatt.

Élsőrangú elegáns és jutányos a Turul-Cipő

Turul-cipőgyár r.-t.
A monarchia legnagyobb cipőgyára
Temesvár
Fiók üzlet Székelyudvarhely
Kossuth-utca 9.

Ne feledje el, hogy

hirdetéseink gondos átolvasása önnek valószínűleg *hasznára lesz*. Aki nálunk hirdet, annak sikere van. A hirdetés szövegezésében szívesen segítünk. Hirdetőkinknél történő bevásárlásainál és megrendeléseinknél a „SZÉKELY-UDVARHELY” c. ujságo felemlíteni sziveskedjék.

Bélyegzők és posztónyomók mindenféle kivitelben gyári áron pontosan hibátlan szövegezéssel kaphatók „Székely-Udvarhely” kiadóhivatalában (Betegh Pál könyv- és papír kereskedésében) Székelyudvarhelyt Vidéki megrendeléseket az ország bármely részébe gyorsan teljesít.

B O R I!

Fernengel Gyula székelyudvarhelyi borbágykereskedőnél

a legjobb minőségben, nagy választékban és legelőnyösebb árak mellett nagyban és kicsinyben kapható.

Aspirin

vásárolunk eredeti

TABLETTÁKBAN

20 db. K 1,20

Minden Tablettára az ASPIRIN szó van rábélyegezve.

Farbenfabriken vorm. Friedr. Bayer & Co.,
Elberfeld und Leverkusen b. Mülheim a. Rhein.

NICRIN

a legjobb cipőkrém az egész világon

Az eddigi világhírű wixnek vitriol nélküli gyártása is.
St. Fernolendt Wien III. cs. és kir. udvari szállító.

80 éves gyári fennállás.

Hirdetés az üzlet lelke!
Hirdetés nélkül
nincs forgalom! HIRDESSZEN tehát
a „Székely-Udvarhely”-ben

Eladó zongora Egy jó
karban
levő hosszú zongora eladó Székely-
udvarhelyt, Szentimre-utca 10. szám.

HIRDETMÉNY.

Néhai Gyertyánffy Gábor volt székelyudvarhelyi lakós ügyében közhírré teszem, hogy Székelyudvarhelyen a kir. Törvényszék, mint telekkönyvi hatóság árverelő szobájában 1912. évi május hó 22-én d. e. 8 órakor megtartandó, végrehajtási árverelés joghatályával bíró önkéntes árverésen el fognak adni a hagyatékhöz tartozó következő ingatlanok:

Székelyudvarhelyen Árpád-utcában 17 házszám alatt levő emeletes faház udvarral; a Báthory-utcában 6 házszám alatt, s az ugyanottan 8 házszám alatt levő kőházak; a székelyudvarhelyi határon a »nagylok« aldülőben (Kossuth-utcai vámbáz mellett) levő 804 □ öl térfogattal bíró kert; a »paprakotya« aldülőben lévő 1 hold 326 □ öl térfogattal bíró kaszáló; és végül a »budváreleje« aldülőben lévő 253 □ öl térfogattal bíró tért.

Az árverés befejezte után pedig a jelen levő örökösökhöz ajánlatok tehetők a Székelyudvarhelyen Batytyány tér (Alsó-piaclér) 11 házszám alatt levő emeletes kőházra, melyhez udvar és kert is tartozik.

Az árverési feltételek irodámban megtekinthetők, s ugyanottan a szükséges adatokkal és felvilágosításokkal is rendelkezésre állok az érdeklődőknek.

Székelyudvarhely, 1912 évi május hó 1-én.

DR KOVÁCS JENŐ ügyvéd, mint néhai Gyertyánffy Gábor végrendeletének végrehajtója.

**Udvarhelyvármegye Nemes Csa-
ádjai.** Szerkesztette: Palmay József.
Ára füzve 16 K. Mig a készlet tart
kapható; Betegh Pál könyvkiadónál
Székelyudvarhelyt. E díszesen kiállit-
ott, az egyes családok címereivel-
illusztrált mű, igen bőséges család-
töréneti adatokat tartalmaz.

1848 eredeti francia angol
és amerikai toalett-
modelt közöl a BU-
DAPESTI BAZAR egy évfolyamá-
ban. Előfizetési ára: **negyedévre**
2 korona. Ingyen mutatványszá-
mot küld a „BUDAPESTI BAZAR”
kiadóhivatala Budapest, VIII. Baross-u.
22. (Budapesti Bazár-ház.)

Védjegy: „Horgony”.

**A Liniment. Capsici comp.,
a Horgony-Pain-Expeller**

pótléka
egy régőre bizonyult háziszser, mely már sok év
óta legjobb bedörzsölésnek bizonyult köszvénynél,
osznál és meghűléseknél.

Figyelmeztetés. Silány hamisítványok miatt be-
vásárláskor óvatosak legyünk és csak olyan eredeti
üveget fogadjunk el, mely a „Horgony” védjegyvel
és a Richter cégjegyzéssel ellátott dobozba van
csomagolva. Ára üvegekben K 1,40 és K 2,-
és úgyszólván minden gyógyszerteremben kapható.
Főraktár: Török József gyógyszerészpél, Buda pest.
Dr Richter gyógyszerháza az „Aranyo azlók”
Prágában, Elisabethstrasse 10. ucu

**Névjegyek,
Meghívók,
Eljegyzési
és Esküvői**
valamint **gyász-
jelentések**

ugyszintén mindenféle
könyvnyomdai és
könyvkötői mun-
kálattok izléses ki-
vitelben, gyorsan és
pontosan készülnek
Betegh Pál
könyvnyomtató és könyv-
kötő-intézetében.

ÉLETKÖNYVE

állandó házi orvos. Ingyenes gyógymód: tifusz, kolera, toroklob, rüh, vérhas, mindenfélle himlő és vörheny, orbánc, bujakór, szá-
márhurut, agy-, tüdő-, szív-, gyomor-, méh- és bélgyulladás, vese-
máj-, lép-, hólyag bajok, skrófula, köszvény, csusz, nyavalya-
törés, aranyér, gutaütés, nehéz sebesülések, vérszegénység,
vizekóráság, szárazbetegség (tuberkulózis), torok- vagy
mandolagyulladás, gyomorkatarus, örülés stb. el-
len. Irta: DERZSI JÓZSEF. Az E. M. K.
E. — tekintélyes orvosok ajánla-
tára — népkönyvtárai részére
100 példányt elfogadott. Ára
.. 3 korona. Kapható: ..

**Betegh Pál kiadónál Székelyudvar-
helyt és valamennyi könyvkereskedésben.**